

पाठ्यक्रम
(क) कृषि विषय पाठ्यक्रम

१. फलफूल वगैचा व्यवस्थापन

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१.	फलफूलको परिचय र महत्त्व	<ul style="list-style-type: none"> ❖ पौष्टिक महत्त्व ❖ आर्थिक महत्त्व ❖ फलफूलको परिचय तथा उत्पादन स्थिति, वर्तमान अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फलफूलको आर्थिक, पौष्टिक महत्त्वको साथै यसको अवस्था बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह छलफल ❖ व्याख्यान ❖ प्रश्नोत्तर 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर ❖ कार्यपत्र
२	वगैचा स्थापना	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जग्गाको छनौट ❖ जलवायु क्षेत्रहरू र फलफूल खेती ❖ जलवायुका तत्वहरू र फलफूल खेती ❖ माटो ❖ सिंचाई जल विकास बार बन्देज, वायु अवरोधक, रुख विरुवा रोप्ने तरिका (लगाउने तरिका, दुरी) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वगैचा स्थापनाको लागि विभिन्न आयमहरूको अवधारणा बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याख्यान ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामानहरू
३	वगैचा व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ माटो प्रबन्ध 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वगैचा व्यवस्थापन वारे बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याख्यान 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ भारपात नियन्त्रण ❖ अन्तरवाली ❖ सिंचाई गर्ने तरिका र समय ❖ जल, निकास 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 			कार्यका लागि सामानहरू
४	फलफूलमा लाग्ने मुख्य रोग र कीराहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम विधि ❖ रोगका लक्षण र रोकथाम विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फलफूलमा लाग्ने मुख्य रोग र कीराहरूको पहिचान गरी नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समस्या अध्ययन ❖ प्रयोगात्मक ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्लाइड ❖ फोटो ❖ पोष्टर ❖ कार्यपत्र
५	वोर्डो मिश्रण तथा वोर्डो पेष्ट	<ul style="list-style-type: none"> ❖ बनाउने तरिका, प्रयोग विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डो मिश्रण र वोर्डो पेष्ट बनाई प्रयोग गर्न सक्ने छन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	२:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कठ वा प्लाष्टिकको वाल्सीहरू ३ ओटा ❖ चूना ❖ निलोतुथो ❖ कार्यपत्र

२. वीड उत्पादन प्रविधि (खाद्यान्न तेलवाली र कोशेवाली)

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	नेपालमा वीउको वर्तमान अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय, वीउको उत्पादन भूमिका ❖ विभिन्न बालीको क्षेत्रफल, स्थानीय र उन्नत जातबाट ढाकिने क्षेत्रफल ❖ उन्नत जातको वीउको माग र आपूर्ति स्थिति ❖ वीउ उत्पादनमा संलग्न निकायहरू ❖ वीउ आपूर्ति समस्या समाधान गर्ने उपाय 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नेपालमा वीउको स्थितिवारे भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ समस्या अध्ययन 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क
२	खाद्यान्न बालीका सिफारिश भएका जातहरूको परिचय	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धान, गहुँ र मकैको प्रमुख सिफारिस ❖ जातको विशेषताहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धान, गहुँ, मकैका सिफारिश जातहरू भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ स्याम्पल प्रदर्शन ❖ व्याख्यान 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ विभिन्न बालीको सिफारिश जातको नमुना
३	वीउको परिचय एवम् महत्त्व	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय एवम् महत्त्व ❖ वीउका गुणहरू र वीउको स्तर ❖ अन्न र वीउमा अन्तर ❖ वीउ प्रविधिको परिचय र उद्देश्य 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउको अवस्था र फाइदा भन्न सक्नेछन् । ❖ वीउ प्रविधिको परिचय र उद्देश्य बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर
४	वीउ उत्पादनका	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउका गुणस्तरमा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउ उत्पादन सम्बन्धी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन 	१:३०	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
	सामान्य सिद्धान्त	<ul style="list-style-type: none"> ह्रास हुने कारणहरू ❖ वीउ उत्पादकले जान्नु पर्ने कुराहरू ❖ वीउ उत्पादनका सिद्धान्तहरू (कृषिगत, वस्तुगत) ❖ वीउ उत्पादनका विभिन्न पक्षहरू (क्षेत्र छनोट, माटो, स्रोत, वीउ र प्रविधि) 	सामान्य सिद्धान्त भन्ने सक्नेछन् ।	❖ छलफल	घण्टा		
५	वीउ परिक्षण एवम् नमुना सङ्कलन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय, महत्त्व, उद्देश्य ❖ वीउ परीक्षणका लागि नमुना सङ्कलन-आवश्यकता, तरिका, किसिम, मात्रा आदि व्यवहारिक) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउ परीक्षणको फाइदा बताउन सक्नेछन् । ❖ वीउ परीक्षणको लागि नमुना सङ्कलन गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर
६	वीउको उमार शक्ति परीक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महत्त्व, उद्देश्य ❖ उमार शक्ति परीक्षण गर्ने तरिका ❖ उमार शक्तिको आधारमा वीउदर गठन विधि (अभ्यास) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउको उमारशक्ति परीक्षण विधि तरिका प्रयोग गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर
७	वीउ उपचार	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महत्त्व, उद्देश्य ❖ वीउ उपचार विधि (भौतिक र 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउ उपचारको फाइदा, उपचार विधि र वालीमा प्रयोग हुने विषादी र 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ मस्तिष्क मन्थन 	१ घण्टा	२ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विषादी ❖ कार्यपत्र ❖ उपचारको

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		रासायनिक) ❖ विभिन्न वालीमा प्रयोग हुने विषादी र मात्रा ❖ वीउ उपचार गर्ने तरिका (व्यवहारिक)	मात्राको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रयोगात्मक			लागि अन्य सामग्री

३. खायन तथा वीउ आलु उत्पादन प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	आलुखेतीको वर्तमान अवस्था र महत्त्व	❖ परिचय ❖ महत्त्व ❖ क्षेत्रफल ❖ उत्पादन/उत्पादकत्व	❖ आलुको फाइदा र अवस्था बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क
२	खायन आलु तथा वीउ आलु उत्पादन प्रविधि बीच अन्तर	❖ वीउ आलुका गुणहरू र वीउको स्तर ❖ खायन र वीउ आलुमा अन्तर	❖ वीउ आलुको गुणस्तर खायन र वीउ आलुमा अन्तर बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र
३	आलु वीउ छनौट र वीउ उपचार	❖ वीउ आलुको छनौट विधि ❖ वीउको उपचार	❖ आलु वीउ छनौट विधि र वीउको उपचार गर्ने तरिका प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रयोगात्मक	१:३० घण्टा	-	❖ वीउ आलु ❖ विषादी ❖ उपचारको लागि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
							भाडा
४	आलुका सिफारिश जातहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय ❖ महत्त्व ❖ गुणहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आलुको सिफारिश जातहरू बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर
५	असल वीडु आलुमा हुनुपर्ने गुणहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ साइज ❖ जात ❖ उमार शक्ति ❖ टुसाको अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीडु आलुको असली अवस्था भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीडु आलु ❖ कार्यपत्र
६	स्वस्थ खायन आलु उत्पादनका विभिन्न तत्वहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ माटो ❖ सिंचाई ❖ जात ❖ वीडु ❖ खनजोत ❖ वीडुदर ❖ दूरी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आलु उत्पादनका विभिन्न तत्वहरूको वारे सूची तयार गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	०:३० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री
७	वीडु आलु उत्पादन गर्ने प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आलु वियाँबाट वीडु आलु दानाको उत्पादन प्रविधि ❖ आलुको वेर्नाबाट आलु खेती प्रविधि ❖ प्रि-वेसिक वीडु आलुबाट 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीडु आलु उत्पादनका विभिन्न तरिका भन्न सक्नेछन् । ❖ जात, हावापानी, सिंचाई, वीडु दर, 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक ❖ छलफल 	३:०० घण्टा	३:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		मूल वीडियो उत्पादन गर्ने प्रविधि	वाली संरक्षण, ग्रेडिड तथा प्याकिड प्रविधि बताउन सक्नेछन् ।				
८	आलुवालीको मुख्य मुख्य कीरा र रोगहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम विधि ❖ रोगका लक्षण र रोकथाम विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आलुमा लाग्ने मुख्य कीराहरू र रोगहरूको पहिचान गर्ने र नियन्त्रण र व्यवस्थापन तरिका भन्ने सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक ❖ छलफल 	२:०० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ स्लाइड ❖ लार्भा ❖ नमुना

४. अलैंची खेती

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	नेपालमा अलैंची खेतीको महत्त्व र वर्तमान अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महत्त्व ❖ अवस्था ❖ जातहरू पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अलैंची खेतीको फाइदा र यसका जातहरू बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री
२	अलैंची खेतीको लागि विभिन्न तत्वहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जग्गाको छनौट ❖ हावापानी ❖ माटो ❖ लेआउट ❖ जग्गा तयारी ❖ खाडल खन्ने, पुर्ने र रोप्ने तरिका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अलैंची खेतीका विभिन्न तत्व भन्न सक्नेछन् । ❖ लेआउट, जग्गा तयारी, खाडल खन्ने, पुर्ने र रोप्ने तरिका बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	३:०० घण्टा	३:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री
३	अलैंची वालीको वर्गीकरण तथा प्रसारण विधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वर्गीकरण ❖ प्रसारण विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अलैंचीको वर्गीकरण र प्रसारण विधि भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रसारण विधिका लागि सामग्री
४	शुद्ध बीउ उत्पादन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू ❖ बीउ तयार गर्ने प्रविधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अलैंचीको शुद्ध बीउ उत्पादन गर्ने र बीउ तयार गर्ने विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर
५	प्रथम नर्सरी व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रथम नर्सरी तयारी ❖ बीउ छर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नर्सरी तयार गरी बीउ छर्ने र यसको व्यवस्थापन तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	०:३० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		❖ व्यवस्थापन					सामग्री
६	दोस्रो नर्सरी व्यवस्थापन	❖ विरुवा सार्ने ❖ व्यवस्थापन ❖ रोप्ने समय ❖ वेर्नाको आकार	❖ विरुवा सार्ने र यसको व्यवस्थापन गर्ने तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
७	अलैची वगान व्यवस्थापन	❖ वगानको स्याहार ❖ मलखाद ❖ सिचाइ ❖ गोडमेल ❖ छहारीको आवश्यकता ❖ लगाउने तरिका	❖ अलैची वगान व्यवस्थापन गर्ने प्रविधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
८	अलैची टिप्ने, ग्रेडिड र प्याकिड	❖ टिप्ने प्रविधि ❖ ग्रेडिड ❖ प्याकिड	❖ अलैची टिप्ने, ग्रेडिड र प्याकिड गर्ने तरिकाको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
९	अलैचीमा लाग्ने मुख्य मुख्य कीरा र रोगहरू	❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम विधि ❖ रोगहरूको लक्षण र रोकथाम विधि	❖ अलैचीमा लाग्ने मुख्य मुख्य रोग र कीराहरूको पहिचान गरी नियन्त्रण र व्यवस्थापन तरिका बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना
१०	प्रशोधन विधि	❖ स्थानीय तरिका ❖ उन्नत तरिका	❖ गुणस्तर अलैचीको लागि प्रशोधन प्रविधि भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर

५. फलफूल नर्सरी धनी तालिम

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	फलफूल नर्सरी सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नर्सरी सम्बन्धी नीति ❖ नर्सरी सम्बन्धी कार्यक्रम ❖ नेपालमा फलफूल नर्सरी र यसको अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नीति तथा कार्यक्रम र नर्सरीको अवस्था बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा		<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क
२	फलफूलका उन्नत जात	<ul style="list-style-type: none"> ❖ उन्नत जात ❖ जातीय पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विभिन्न फलफूलको उन्नत जात र जातीय पहिचान गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नोत्तर ❖ छलफल 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना
३	रुटस्टक र तिनको पहिचान	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रुट स्टक र यसको गुणहरू ❖ रुट स्टकको पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फलफूलको प्रसारणमा प्रयोग हुने रुट स्टक र यिनको पहिचान गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना
४	फलफूल नर्सरीको जग्गा छनौट	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जग्गाको छनौट ❖ हावापानी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फलफूलको किसिम अनुसार जग्गाको छनौट र हावापानी भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
५	फलफूल नर्सरीको लागि सामग्री	❖ नर्सरी स्थापनाको लागि नर्सरी व्यवस्थापन	❖ नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक सामग्रीको सूची तयार गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रयोग ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र ❖ विभिन्न सामग्रीको प्रदर्शन
६	माउवोट	❖ छनौट गर्ने ❖ हेरचाह ❖ व्यवस्थापन	❖ माउवोट छनौटगरी यसको हेरचाह र व्यवस्थापन तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मकको लागि सामग्री
७	वीउको तयारी	❖ फल सङ्कलन ❖ फलको छनौट ❖ वीउको तयारी	❖ वीउको लागि फल सङ्कलन गरी सोको छनौट गर्न र वीउको तयारी गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ फलहरू
८	नर्सरी तयारी	❖ रेखाङ्कन ❖ मलखाद ❖ माटोको उपचार ❖ वीउको रोपण	❖ नर्सरीको रेखाङ्कन, मलखाद व्यवस्थापन, माटोको उपचार र वीउ रोपण तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र
९	नर्सरीको हेरचाह र प्रवन्ध	❖ छापो ❖ सिंचाइ ❖ टनेल ❖ गोडमेल ❖ निकास ❖ वाली संरक्षण	❖ नर्सरीको हेरचाह र व्यवस्थापन तरिका बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र
१०	पहिलो र दोस्रो नर्सरी	❖ पहिलोबाट दोस्रोमा विरुवा	❖ विरुवा लैजाने तरिका, सुन्तलाजातमा न्यूसेलर विरुवा	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:०० घण्टा	१:३० घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ न्यूसेलर र पोलीपट

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> लैजाने तरिका ❖ सुन्तला जातमा न्यूसेलर विरुवाको छनौट ❖ पोलीपटमा विरुवा हुर्काउने तरिका 	छनौट र पोलीपटमा विरुवा हुर्काउने तरिका बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रयोगात्मक			
११	विरुवा प्रसारण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रुट स्टकको छनौट ❖ सायनको छनौट र तयारी 	❖ विरुवा प्रसारणका लागि रुट स्टक, सायनको छनौट र तयारी गर्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नोत्तर ❖ प्रयोगात्मक 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ रुटस्टक ❖ सायन
१२	फलफूल विरुवामा वानस्पतिक प्रसारण विधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कटिड ❖ लेयटिड ❖ वडिङ्ग ❖ ग्राफ्टिङ्ग 	❖ फलफूलमा वानस्पतिक प्रसारणका विभिन्न विधिहरूको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	३:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ सायन ❖ रुटस्टक ❖ प्रसारणको लागि अन्य सामग्री
१३	नर्सरीमा लाग्ने मुख्य मुख्य रोग तथा कीराहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम विधि ❖ रोगहरूको लक्षण र रोकथाम विधि 	❖ कीरा र रोगहरूको पहिचान गरी नियन्त्रण र व्यवस्थापन तरिका भन्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक ❖ प्रश्नोत्तर 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ स्लाइड ❖ नमुना

६. मसला बाली खेती प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	महत्त्व र सम्भावना क्षेत्रको पहिचान	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आर्थिक महत्त्व ❖ अन्य महत्त्व ❖ सम्भावित क्षेत्रको पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मसलावालीको महत्त्व र सम्भावना क्षेत्रको पहिचान गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
२	अदुवा खेतीको लागि आवश्यक तत्वहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जलवायु ❖ माटो ❖ जमिनको तयारी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अदुवा खेतीको लागि आवश्यक जलवायु, माटो र जमिनको तयारी गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
३	अदुवा खेतीका उन्नत जातहरू र जातीय पहिचान	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिफारिश गरिएका जातहरू ❖ पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अदुवाका सिफारिश गरिएका जातहरू र यिनका पहिचान गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नोत्तर 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना
४	अदुवाको वीउ सम्बन्धमा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वीउको छनौट ❖ वीउदर ❖ वीउ उपचार 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अदुवा वीउको छनौट, वीउ दर र वीउ उपचार गर्ने तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	०:३० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ अदुवा ❖ वीउ उपचारका सामग्री
५	अदुवा खेतीको उन्नत प्रविधि व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ माटो र मलखाद व्यवस्थापन ❖ गोडमेल, ब्रुनी निकाल्ने ❖ छप्पोको व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अदुवा खेतीको उन्नत तरिकाले व्यवस्थापन गर्ने विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	२:०० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
६	अदुवाको प्रमुख कीराहरू र रोगहरू तथा व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अदुवामा लाग्ने रोग र कीराहरूको पहिचान गरी नियन्त्रण गर्ने तरिका भन्न 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ स्लाइड

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		❖ रोगहरूको पहिचान रोकथाम	सक्नेछन् ।				❖ नमुना
७	सुठो बनाउने तरिका	❖ सुठो बनाउने तरिका	❖ सुठो बनाउने तरिका बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रयोगात्मक ❖ छलफल	-	१:३० घण्टा	❖ व्यवहारिक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री
८	अलैंची खेती उन्नत प्रविधि	❖ जग्गाको छनौट ❖ जलवायु ❖ माटो, सिंचाई ❖ मलखाद ❖ सिफारिश जात ❖ बीउ दर ❖ गोडमेल आदि	❖ अलैंची खेतीको उन्नत प्रविधि भन्न सक्नेछन् ।	❖ छलफल ❖ प्रवचन	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र
९	अलैंचीको नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन	❖ जमिनको छनौट ❖ जमिनको तयारी ❖ सिंचाई	❖ अलैंची नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन गर्ने तरिका बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र
१०	अलैंची प्रशोधनका तरिका र वजार व्यवस्थापन	❖ प्रशोधन विधि ❖ वजार व्यवस्थापन	❖ अलैंची प्रशोधनका विधि र वजार व्यवस्थापन तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
११	अलैंचीका रोग, कीरा र यसको	❖ कीराहरूको पहिचान र	❖ अलैंचीका रोग र कीराहरूको पहिचान गरी यसको	❖ प्रवचन	३:००	-	❖ कार्यपत्र

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
	व्यवस्थापन	रोकथाम ❖ रोगहरूको लक्षणको पहिचान र रोकथाम	नियन्त्रण विधि भन्ने सक्नेछन् ।	❖ छलफल	घण्टा		❖ पोष्टर ❖ नमुना
१२	जिरा खेतीको उन्नत प्रविधि	❖ जग्गाको छनौट ❖ जलवायु ❖ माटो ❖ गोडमेल ❖ रोग ❖ सिंचाई ❖ मलखाद ❖ सिफारिस जात ❖ वीउदर ❖ कीरा	❖ जिरा खेतीको उन्नत प्रविधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	३:०० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना
१३	वेसार खेतीको उन्नत प्रविधि	❖ जग्गाको छनौट ❖ जलवायु ❖ माटो	❖ वेसार खेतीको उन्नत प्रविधि भन्ने सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	३:०० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ गोडमेल ❖ रोग ❖ सिंचाई ❖ मलखाद ❖ सिफारिस जात ❖ वीउदर ❖ कीरा 					
१४	धनिया खेतीको उन्नत प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जग्गाको छनौट ❖ जलवायु ❖ माटो ❖ गोडमेल ❖ रोग ❖ सिंचाई ❖ मलखाद ❖ सिफारिस जात ❖ वीउदर ❖ कीरा 	❖ धनिया खेतीको उन्नत प्रविधि भन्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	३:०० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना

७. कफी खेती उन्नत प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	कफीको महत्त्व र	❖ परिचय	❖ नेपालमा कफीको	❖ समूह	१:३०	-	❖ तथ्याङ्क

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
	नेपालमा यसको महत्त्व	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महत्त्व ❖ समस्याहरू 	महत्त्व, अवस्था र फाइदा भन्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नोत्तर 	घण्टा		<ul style="list-style-type: none"> ❖ पोष्टर ❖ कार्यपत्र
२	कफीका जातहरू, जातीय पहिचान र विरुवा प्रसारणका तरिकाहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जात र जातीय पहिचान ❖ विरुवा प्रसारणका तरिकाहरू 	❖ कफीका विभिन्न जात, यसका पहिचान र प्रसारण विधि बताउन सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समूह छलफल ❖ प्रश्नोत्तर 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ चित्र ❖ नमुना ❖ कार्यपत्र
३	कफी नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नर्सरी स्थापना ❖ नर्सरी व्यवस्थापन 	❖ कफी नर्सरी स्थापना र व्यवस्थापन तरिकाको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समूह छलफल ❖ प्रश्नोत्तर ❖ प्रयोगात्मक 	०:३० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि आवश्यक सामग्री
४	कफी खेतीका तत्वहरू तथा व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थान छनौट ❖ रेखाङ्कन ❖ माटो ❖ जलवायु 	❖ कफी खेतीका आवश्यक तत्वहरू तथा व्यवस्थापन तरिकाहरूको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	६:०० घण्टा	३:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ प्रयोगात्मकको लागि आवश्यक

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ छहारीद्वारा विरुवाको व्यवस्थापन ❖ विरुवा लगाउने समय, तरिका, दूरी तथा हेरचाह ❖ मलखाद ❖ सिंचाई ❖ काँटछाँट ❖ गोडमेल ❖ अन्तरवाली 					सामाग्रीहरू
५	कफीमा लाग्ने मुख्य रोग, कीराहरू र तिनको रोकथाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम ❖ रोगहरूको पहिचान र रोकथाम 	❖ कफीमा लाग्ने प्रमुख रोग तथा कीराहरूको पहिचान गरी यसको नियन्त्रण विधि बताउन सक्नेछन् ।	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	१:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ रोग, कीराको लक्षणको नमुना ❖ रोग, कीरा

द. मौरीपालन

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	मौरीपालनको परिचय, महत्त्व, वर्तमान अवस्था र	❖ परिचय-परम्परागत, आधुनिक व्यावसायिक	❖ नेपालको मौरीपालन अवस्था र	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह छलफल ❖ व्याख्यान 	१:०० घण्टा	०:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
	समस्याहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महत्त्व ❖ समस्याहरू 	<ul style="list-style-type: none"> मौरीपालनको फाइदा भन्न सक्नेछन् । ❖ मौरीपालन प्रति जागरुक हुनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रश्नोत्तर 			<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
२	नेपालमा पाइने मौरीका जातहरू र जातीय विशेषता र तिनको संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जङ्गली मौरीहरू (खागो, भीर, कठ्यौरी, पुत्का) ❖ घरपालुवा मौरीहरू (सेराना, मेलिफेरा) ❖ संरक्षण संवर्द्धन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नेपालमा पाइने मौरीका जातहरू चिन्ने छन् । ❖ मौरीका जातीय विशेषताहरूको बारेमा बताउन सक्नेछन् । ❖ जङ्गली मौरी संरक्षण गर्ने तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याख्यान ❖ छलफल ❖ अवलोकन 	०:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ चित्र ❖ नमुना मौरी ❖ स्लाइड ❖ तथ्याङ्क ❖ कार्यपत्र
३	मौरीपालनमा प्रयोग हुने घर तथा सामाग्रीहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आधुनिक घरका प्रकार, पहिचान र प्रयोग ❖ आधुनिक मौरीपालनमा प्रयोग हुने अन्य 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ घर र सामाग्रीहरू पहिचान गरी प्रयोग गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अवलोकन ❖ छलफल 	०:१५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ घर, मौरीपालनका सबै सामाग्रीहरू

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		सामाग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग विधि		❖ प्रयोग			
४	मौरी गोलामा हुने वार्षिक जीवनचर्या र समसामयिक गोला व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थान र मौसम अनुसार जीवनचर्यामा प्रभाव पार्ने तत्व ❖ जाडोयाम ❖ सुख्खायाम ❖ वर्षायाम ❖ मह प्रवाह मौसम ❖ मह उत्पादन ❖ मौरी/छाउराको सङ्ख्या 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वर्षभरी गोलाको सामयिक व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । ❖ मह प्रवाह मौसममा मह उत्पादन वृद्धि गर्न सक्षम हुनेछन् । ❖ समयानुकूल मौरी र छाउरा सङ्ख्या व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रश्नोत्तर ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक ❖ श्रव्यदृश्य 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मौरी गोला ❖ आधार चाका ❖ कृत्रिम आहार ❖ पुराना चाका ❖ निरीक्षणका सामाग्रीहरू
५	परम्परागत घरबाट आधुनिक घरमा मौरी सार्ने तरिका	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय र महत्व ❖ समय र मौसम ❖ पूर्व तयारी ❖ गोलाको मापदण्ड (घार भित्रको अवस्था, रानु, 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खोपा र मुढाबाट आधुनिक घरमा गोला सार्न सक्नेछन् । ❖ सारेको गोला सुरक्षित 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रयोगात्मक ❖ छलफल ❖ अवलोकन 	०:१५ घण्टा	१:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परम्परागत घर, गोला ❖ आधुनिक घर ❖ धुँवादानी ❖ धारिलो चक्कु

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		भाले, खाना, छाउरा) ❖ सार्ने विधि ❖ अपनाउनु पर्ने सावधानी ❖ सारिसकेपछिको व्यवस्थापन	व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् ।				❖ बलियो धागो ❖ रानु पिँजडा ❖ रानु ढोका
६	रानु, रानु कोष उत्पादन तथा व्यवस्थापन	❖ परिचय तथा महत्त्व (प्राकृतिक र कृत्रिम) ❖ वंश छनौट, समय व्यवस्थापन ❖ रानु कोषको पहिचान (आपतकालीन, हुल निर्यास, वृद्धोद्वार) ❖ रानु कोषको छनौट ❖ रानु र कोष प्रतिस्थापन/व्यवस्थापन	❖ प्राकृतिक र कृत्रिम रानु उत्पादनको तरिका भन्नु सक्नेछन् । ❖ रानु र कोष प्रतिस्थापन र व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । ❖ माउ गोला छनौट गर्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रश्नोत्तर ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक	०:४५ घण्टा	१:१५ घण्टा	❖ माउ गोला ❖ रानु कोषहरू ❖ चित्रहरू ❖ रानु पिँजडा
७	कृत्रिम आहार र आधारचाका तथा चाका व्यवस्थापन	❖ परिचय, महत्त्व र आवश्यकता ❖ कृत्रिम आहारका प्रकारहरू ❖ प्रयोग विधि	❖ आधुनिक मौरीपालनमा आधारचाकाको महत्त्व र प्रयोग विधि भन्नु सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक	०:३० घण्टा	१:०० घण्टा	❖ खाली फ्रेम ❖ आधारचाका ❖ चक्कु, पिर्का ❖ मैनु

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ आधारचाका भण्डारण ❖ कृत्रिम कुट बनाउने र प्रयोग विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कृत्रिम आहार तयार गरी खुवाउन जान्ने छन् । 				<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रेस मेशिन ❖ चिनी पानी ❖ फिडर ❖ भटमासको पीठो, मह
८	मौरी गोलामा हुने लुटलडाई र रोकथाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय तथा कारण ❖ व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लुटलडाईका कारण, रोकथाम र नियन्त्रण विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	०:१५ घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खाली घर, चक्कु ❖ चिनी पानी ❖ पीठो, केसरी ❖ धुँवादानी ❖ मट्टितेल पानी
९	मौरी चरन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिभाषा ❖ महत्त्व ❖ आहार पात्रो निर्माण र प्रयोग ❖ अल्पकालीन र दीर्घकालीन चरन व्यवस्थापन ❖ जंगली चरन र कृषिजन्य चरन ❖ चरन नक्साङ्कन र चरन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ चरनको महत्त्व र आवश्यकता भन्न सक्नेछन् । ❖ पराग र पुष्परसको स्रोत छुट्याउन सक्नेछन् । ❖ चरन प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूहगत छलफल ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक ❖ सर्वेक्षण 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फूलका बोटबिरुवा ❖ बीउ ❖ चित्र

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ क्षमता ❖ सामुदायिक उपभोक्ता वन समितिमा दर्ता गर्ने बारे जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ तरिका भन्नु सक्नेछन् । ❖ वन जंगलका चरनहरूको सामुदायिक उपभोक्ता वन समितिमा दर्ता गरी संरक्षण गर्ने तरिका बताउन सक्नेछन् । 				
१०	मौरी गोला स्थानान्तरण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय ❖ उद्देश्य ❖ फाइदा ❖ सुनिश्चिता विधि ❖ सावधानी ❖ पूर्व तयारी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मौरी चरन क्षेत्र/स्रोत पहिचान गरी गोला स्थानान्तरण गर्न सक्ने छन् । ❖ मह र कृषिजन्य उत्पादनमा वृद्धि गर्न मद्दत गर्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रयोगात्मक ❖ व्याख्यान ❖ छलफल 	०:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मौरी घर/गोला ❖ किला, काँटी, जाली ❖ ह्यामर यातायातको साधन ❖ कृत्रिम आहार ❖ पेटी/डोरी
११	मौरीका रोग र कुपोषण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छाउरामा लाग्ने रोग <ul style="list-style-type: none"> ■ युरोपियन फाउन ब्रुड ■ स्याक ब्रुड ■ कुपोषण ■ चक ब्रुड ■ अमेरिकन फाउल ब्रुड 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रोगहरूको कारण, लक्षण पहिचान गरी नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्न सक्ने छन् । ❖ कुपोषणको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समस्या अध्ययन ❖ प्रयोगात्मक ❖ सामूहिक छलफल 	१:०० घण्टा	१:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रंगीन फोटो ❖ पोष्टर तयारी ❖ श्रव्यदृश्य ❖ रोगी गोला ❖ मौरी निरीक्षणका एकसरो

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ वयस्कमा लाग्ने रोग <ul style="list-style-type: none"> ■ नोसिमा ■ अमिबा ■ पक्षघात 	कारण, लक्षण र व्यवस्थापन बारे बताउन सक्ने छन् ।				<ul style="list-style-type: none"> सामान ❖ आवश्यक औषधिहरू
१२	सुलसुले परजीवी <ul style="list-style-type: none"> ❖ एकाराईन ❖ भेरोवा ❖ ट्रोपिलाईल्याप्स 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुलसुलेको परिचय ❖ क्षतिको प्रकार ❖ लक्षण र पहिचान ❖ रोकथाम/उपचार ❖ सावधानी ❖ जैविक विधिद्वारा नियन्त्रण 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परजीवीको पहिचान गरी नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समस्या अध्ययन ❖ प्रयोगात्मक ❖ सामूहिक छलफल 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्लाईड ❖ फोटो ❖ पोष्टर ❖ कार्यपत्र
१३	मौरीका शत्रुहरू	<ul style="list-style-type: none"> ❖ घर बाहिरका <ul style="list-style-type: none"> ■ चरा ■ मलसाँप्रो ■ कमिला ■ अरिगाल/बच्छ्र्युँ ❖ घर भित्रका <ul style="list-style-type: none"> ■ मैतपुतली ■ कमिला 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ घर भित्र र बाहिरका शत्रुहरू पहिचान गरी नियन्त्रण गर्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामूहिक छलफल ❖ प्रदर्शन/प्रयोग ❖ समस्या अध्ययन ❖ अवलोकन 	०:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फोटो ❖ स्लाईड ❖ घर, स्ट्याण्ड र कचौरा ❖ खोर

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
		<ul style="list-style-type: none"> ■ मैन खपटे 					
१४	परागसेचन र मौरी	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिभाषा र महत्त्व ❖ परागसेचनमा मौरीको भूमिका ❖ विभिन्न बालीमा परागसेचनको आवश्यकता 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परागसेचन र मौरीको अन्तर्सम्बन्धका बारेमा भन्न सक्नेछन्। ❖ परागसेचनमा मौरीको भूमिका र आवश्यकता बताउन सक्नेछन्। 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूहगत छलफल ❖ प्रवचन ❖ प्रयोगात्मक (फूलका अङ्गहरू प्रदर्शन) 	०:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ श्रव्यदृश्य ❖ फूलका अङ्गहरू
१५	विषादीले मौरीमा पार्ने असर र एकीकृत शुत्रुजीव व्यवस्थापन १क्ष:०	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय र आवश्यकता ❖ विष लागेको मौरीमा देखिने लक्षण ❖ विषादीबाट मौरीलाई बचाउने उपायहरू ❖ विषादीका प्रकार र मौरीका लागि सुरक्षित विषादीहरू ❖ मौरीपालन र क्ष: को अन्तर्सम्बन्ध 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मौरीमा विषादीको असर, लक्षणको पहिचान र सोबाट बचाउने उपाय तथा सावधानीहरू भन्न सक्नेछन्। ❖ मौरी र क्ष: को अन्तर्सम्बन्ध बताउन सक्नेछन्। 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समूहगत छलफल ❖ अवलोकन 	०:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विष लागेको मौरी ❖ क्ष: का श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू ❖ सुरक्षित विषादीहरू

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
			।				
१६	मह उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण र प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मह उत्पादन, प्रशोधन र भण्डारण गर्ने विधि ❖ महको गुणस्तर ❖ महका प्रकारहरू ❖ प्रयोग विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मह सुरक्षित तवरले भण्डारण गर्न सक्ने छन् ❖ महको गुणस्तर र प्रकार बारे भन्न सक्नेछन् । ❖ महको उपयोगिता बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याख्यान ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	०:४५ घण्टा	०:४५ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ महमदानी, मह, चाका, चक्कु, ट्रे, जाली, घर निरीक्षण सामग्री, भुल, मह राख्ने भाँडो

९. धान वाली उत्पादन प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	धानका जातहरू र वीड उपचार विधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिफारिश जातहरू ❖ जातीय विशेषता ❖ असल वीड छनौट ❖ वीड उपचार विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धानका सिफारिश जातहरू, जातीय विशेषता, वीड छनौट तथा वीड उपचार प्रविधि वारे भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:३० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ प्रयोगात्मकको लागि आवश्यक सामग्री
२	धानको व्याड व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याडको प्रकार ❖ खनजोत ❖ वीडको प्रयोग ❖ व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धानको व्याड राख्न र यसको व्यवस्थापन विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
३	धान वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हावापानी ❖ माटो ❖ सिंचाई ❖ मलखाद ❖ हरियो मल ❖ जमिन तयारी ❖ रोपाई ❖ भारपात नियन्त्रण 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धान वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	३:०० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
४	धान वालीमा लाग्ने मुख्य रोग तथा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ धान वालीमा लाग्ने रोग तथा कीराहरूको पहिचान 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:०० १:००	०:३० १:०० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
	कीराहरू र तिनको रोकथाम	रोकथाम ❖ रोगहरूको पहिचान र रोकथाम	गरी नियन्त्रण गर्न सक्नेछन् ।		घण्टा		❖ नमुना
५	चैते धान खेती प्रविधि र उपयुक्त जातहरू	❖ जातहरू ❖ खेती प्रविधि	❖ चैते धानका जातको पहिचान र खेती प्रविधि बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१:३० घण्टा	-	❖ कार्यपत्र

१०. गहुँ वाली उत्पादन प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	गहुँका जातहरू र वीड उपचार विधि	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिफारिश जातहरू ❖ जातीय विशेषता ❖ असल वीड छनौट ❖ वीड उपचार विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गहुँका सिफारिश जातहरू, जातीय विशेषता, वीड छनौट तथा वीड उपचार प्रविधि भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
२	गहुँ वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हावापानी, माटो, सिंचाई, मलखाद, जमिन तयारी, गोडमेल, भारपात नियन्त्रण, वीडुदर, रोप्ने समय आदि । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गहुँ वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन तरिका बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	३:०० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
३	गहुँवालीमा लाग्ने मुख्य रोग तथा कीराहरू र यसका रोकथाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम ❖ रोगहरूको पहिचान र रोकथाम 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गहुँ वालीमा लाग्ने मुख्य रोग तथा कीराहरूको पहिचान गरी यसको नियन्त्रण तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना

११. मकै वाली उत्पादन प्रविधि

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	मकैका जातहरू र वीड उपचार	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिफारिश जातहरू ❖ जातीय विशेषता ❖ असल वीड छनौट ❖ वीड उपचार विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मकैका सिफारिश जातहरू, जातीय विशेषता, वीड छनौट तथा वीड उपचार प्रविधि बारे भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ प्रयोगात्मक कार्यका लागि सामग्री
२	मकै वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हावापानी, माटो, जमिन तयारी, वीड दर, रोप्ने समय, मलखाद, गोडमेल, भारपात नियन्त्रण र सिंचाई प्रविधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मकै वालीको लागि आवश्यक तत्वहरू र व्यवस्थापन विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	३:०० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
३	वर्णशङ्कर मकैको महत्त्व र प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वर्णशङ्कर मकैको परिचय ❖ महत्त्व ❖ प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वर्णशङ्कर मकैको अवस्था, महत्त्व र प्रयोग तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क ❖ पोष्टर
४	मकै वालीमा लाग्ने प्रमुख रोग तथा कीराहरू र यसका रोकथाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कीराहरूको पहिचान र रोकथाम ❖ रोगहरूको पहिचान र रोकथाम 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मकैमा लाग्ने मुख्य मुख्य रोग तथा कीराहरूको पहिचान गरी नियन्त्रण विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल ❖ प्रयोगात्मक 	१:०० घण्टा	०:३० घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ पोष्टर ❖ नमुना

१२. वेमौसमी तरकारी खेती ९ज्ञा ऋबकयल ऋनभतबदभि ाबकप्लन०

क्र.सं	मुख्य शीर्षक	उप- शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री
						त्ज	एच	
१.	वेमौसमी तरकारी खेती उत्पादन (काउली, बन्दा, कोवी वाली काँक्रो आदि)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वेमौसमी तरकारी खेतीको परिचय ❖ वेमौसमी तरकारी खेतीको महत्व ❖ वेमौसमी तरकारी खेतीका तरिकाहरू ❖ प्लाष्टिक घर ❖ प्लाष्टिक टनेल ❖ वेमौसमी खेती गरिने तरकारीका नामहरू ❖ नर्सरीमा विरुवा उत्पादन ❖ विरुवा जर्ख्याउने ❖ जग्गाको तयारी ❖ वीउ दर ❖ रोप्ने दुरी ❖ वाली लगाउने समय 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वेमौसमी तरकारीको नाम भन्न । ❖ आर्थिक, मानवीय स्वास्थ्य प्रतिको महत्व बताउन । ❖ कुन कुन तरिकाले खेती गरिने छ ? भन्न । ❖ समय अनुकूल जातको छनौट गर्न । ❖ वोटविरुवालाई चाहिने चिस्यान र तापक्रम बताउन । ❖ विरुवा सार्ने तरिका भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक, ❖ समूह निर्माण, ❖ रोल प्ले ❖ गीत, जोक, उखानटुक्का ❖ दोहोरो छलफल, चाहना कलेक्सन आदि । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रश्नावली विधि गुप गृहकार्य, प्रयोगात्मक कामहरू समूहमा गर्न लगाउने ❖ सहभागीको चाहना, क्षमता, सीपको सूक्ष्म मूल्याङ्कन गर्ने ❖ भ्रमण (अवलोकन) 	२ घण्टा	८ घण्टा	तरकारीको बीउ, प्लाष्टिक, वाँसका किला, सुतली, नाप्ने पाता, कुटो, गोठेमल, कोदालो स्टेशनरी आदि)
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ तराई ❖ मध्य पहाड ❖ उच्च पहाड 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भौगोलिक क्षेत्र अनुसार नर्सरी व्यवस्थापन गर्न तथा वाली लगाउने समय 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वेमौसमी तरकारी उत्पादनको व्यवहारिक ज्ञान 	२ घण्टा	८ घण्टा	तरकारीको बीउ, प्लाष्टिक, वाँसका किला, सुतली, नाप्ने पाता, कुटो,

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप- शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री
						तज	एच	
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ मलखाद ❖ सिंचाई ❖ गोडमेल ❖ जातहरू ❖ देखिने प्रमुख रोग र कीराहरू ❖ रोपनी उत्पादन । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भन्न । ❖ वोट विरुवालाई सामान्य मलजल गोडमेल गर्ने तरिका बताउन । ❖ सामान्य रोग र कीराको पहिचान गर्न । ❖ मुख्य वाली उत्पादन भन्दा अघिपछि उत्पादन गर्ने तरिका भन्न । 	❖ सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जानेको हुनुपर्नेछ । ❖ विभिन्न तरकारी उत्पादनको व्यावहारिक ज्ञान जानेको हुनुपर्छ । 	१ घण्टा	४ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गोठेमल, कोदालो स्टेशनरी आदि) ❖ बोर्ड मार्कर, मेटाकार्ड, स्टेशनरी आदि । स्थानीय स्रोत र साधनलाई प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

१३. करेशावारीमा तरकारी खेती

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप- शीर्षक	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
					तजभयचथ	एचवअ		
१.	करेशावारीमा	❖ करेशावारीको	❖ प्रवचन	❖ प्रश्नावली	१	६	❖ कुटो, कोदालो,	❖ स्थानीय

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप- शीर्षक	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
					तज्जभयचथ	एचवअ		
	तरकारी खेती ९खनभतवदभि प्तअजभल न्वचमभल०	परिचय ❖ करेशावारीबाट हुने फाइदाहरू ❖ पोषणमा करेशावारीको महत्व ❖ करेशावारीको योजना रेखाङ्कन ❖ करेशा बारीमा खनजोत ❖ करेशावारीमा घुम्तिवालीको योजना ❖ करेशावालीका लागि वेर्ना तयार गर्ने विधि	❖ प्रश्नावली ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नावली	❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक अभ्यास गराएर ❖ प्रश्नावली ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक अभ्यास गराएर	घण्टा १ घण्टा	घण्टा ६ घण्टा	हसिया, खुर्पी, स्टेशनरी, सुतली, टेप आदि ❖ तरकारीको बीउ/स्टेशनरी आदि	सामग्री प्रयोगमा ल्याउन सकिने छ। ❖ स्थानीय सामग्री प्रयोगमा ल्याउन सकिने छ।
		❖ करेशावारीमा सिंचाई ❖ करेशावारीमा रोग र कीरा नियन्त्रण	❖ प्रवचन ❖ प्रश्नावली	❖ प्रश्नावली ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक अभ्यास	१ घण्टा	६ घण्टा	❖ हजारी, स्टेशनरी, रोगका ककडभि, कीराका ककडभि आदि।	❖ स्थानीय सामग्री प्रयोगमा ल्याउन सकिने छ।

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप- शीर्षक	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
					तज्जभयचथ	एचवअ		
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ करेशावारीको हेरचाह ❖ करेशावारीमा लगाउन सकिने वालीहरू ❖ करेशावारीमा मिलीजुली खेती 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नावली 	<ul style="list-style-type: none"> गराएर ❖ प्रश्नावली ❖ अवलोकन ❖ प्रयोगात्मक अभ्यास गराएर 	१ घण्टा	६ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लगाउन सकिने तरकारीको नमुना वीउहरूका मलखाद 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय सामग्री प्रयोगमा ल्याउन सकिने छ ।

नोट : उद्देश्य - करेशावारीको महत्व, फाइदा र लगाउन सकिने तरकारीहरूको नाम भन्न र प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

१४. एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप-शीर्षक	उद्देश्य	सेसन मूल्याङ्कन	तालिम विधि	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						सैद्धान्तिक	व्यावहारिक		
१	एकीकृत शत्रु जीव व्यवस्थापन १.क्षलतभनचवत भम एभकत बलवनभभलत १.क्ष.०	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय १.क्ष.० ❖ महत्व १.क्ष.० ❖ फाइदाहरू ❖ अवधारणाहरू ❖ क्षः का सिद्धान्तहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ क्षः को बारेमा भन्न सक्नेछन् । ❖ क्षः को परिचय, उद्देश्य बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ क्षः बारेको सामान्य जानकारी ❖ क्षः का फाइदाहरू ❖ विभिन्न जातका कीराहरूवारे कति जाने ? 	सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक	२ घण्टा	८ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्टेशनरी सामान ❖ विभिन्न वाली नालीमा लाग्ने कीराको नमुना (सम्भव भए) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यक सामग्रीको हकमा स्थानीय आवश्यकता/अवस्था अनुसार गर्न सकिने छ ।
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ कृषि उपजमा हाल देखिएका विषादीका असरहरू ❖ नेपालमा क्षः गतिविधिहरू ❖ कृषकको आम्दानीमा क्षः को असर 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रासायनिक लेवलीड पढ्न सक्नेछन् । ❖ रासायनिक विषादका नकारात्मक असर भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विषादीका असरहरू ❖ क्षः का गतिविधिहरू ❖ कृषि उपजमा क्षः वाट मानव स्वास्थ्य सम्बन्धी फाइदा । 	सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक	२ घण्टा	८ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्टेशनरी सामान ❖ विभिन्न वाली नालीमा लाग्ने कीराको नमुना (सम्भव भए) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यक सामग्रीको हकमा स्थानीय आवश्यकता/अवस्था अनुसार गर्न सकिने छ ।
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ क्षः का 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विभिन्न 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विभिन्न 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सैद्धान्तिक 	१ घण्टा	४ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रासायनिक 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप-शीर्षक	उद्देश्य	सेसन मूल्याङ्कन	तालिम विधि	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						सैद्धान्तिक	व्यावहारिक		
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ किसिमहरू खेती गर्ने तरिकाबाट ❖ शारीरिक तथा यान्त्रिक तरिकाबाट ❖ जैविक तरिकाबाट ❖ वानस्पतिक किटनाशक विषादी प्रयोग गरेर ❖ शत्रु जीव (कीरा) को परिचय ❖ मित्रु जीव (कीरा) को परिचय ❖ कीराबाट वाली विरुवालाई नोक्सान गर्ने शैली 	<ul style="list-style-type: none"> तरिकाबाट कीरा नियन्त्रण गर्ने विधि भन्न सक्नेछन् । ❖ शत्रु कीराहरू, मित्रु कीराहरू र क्षतिको प्रकार बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> तरिकाबाट कीरा नियन्त्रण गर्ने विधि ❖ कीरा मार्ने वनस्पतिको पहिचान ❖ खेती गर्ने विधि बाट कीरा नियन्त्रण ❖ शत्रु कीरा चिने ? ❖ मित्रु कीरा चिने ? ❖ चपायर , चुसेर खाने कीरा चिने ? 	<ul style="list-style-type: none"> तथा व्यावहारिक ❖ सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक 	२ घण्टा	८ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> विषादी प्रयोग भएका कृषि उपजका नमुना ❖ इचनबलअवकप्लन गर्ने सफल कृषकको कथा (सम्भव भए) ❖ स्टेशनरी सामान ❖ कृषकको वाली नाली भएको वारी (प्लट) ❖ वानस्पतिक विरुवाहरू जसबाट पेष्टीसाइड बनाइन्छ । 	<ul style="list-style-type: none"> अवस्था अनुसार स्थानीय स्रोत र साधनको प्रयोग गर्न सकिने छ । ❖ तरकारी वारीमा पाइने विभिन्न जातका कीराहरू स्थानीय वनस्पति जस्तै खिरो, निम, पदिना, वोभो अनुसो, खिरो आदि । ❖ स्टेशनरी, आदि

१५. विविध

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						त्	एच		
क)	जडिवूटीद्वारा कीरा नियन्त्रण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नेपालमा पाइने जडिवूटीको नामहरू ❖ जडिवूटीका फेलावट ❖ जडिवूटीको प्रयोग हुने भागहरू ❖ जडिवूटी तयारी पदार्थको प्रयोग गर्ने विधि ❖ जडिवूटी तयार गर्ने विधि ❖ जडिवूटीबाट कीरा मार्दा हुने फाइदाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जडिवूटीको पहिचान गर्न, काहाँ काहाँ पाइन्छ, कुन कुन भाग प्रयोग गरिन्छ, प्रयोग गर्ने विधि, तयार गर्ने विधि र प्रयोग गर्दा हुने फाइदाहरू भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह छलफल ❖ प्रश्नावली, प्रवचन ❖ वरीपरी पाइने जडिवूटी सङ्कलन, प्रयोगात्मक अभ्यास आदि । (असुरो, लसुन, वोहनो, वकाइनु, निवुवा, टिमुर, निम, रिठो, खिर्तो, सुर्ली आदि) जम्मा गर्न लगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ के पहिचान गर्न जाने ? ❖ कुन कुन भाग प्रयोग गरिन्छ ? ❖ तयार गर्ने विधि र प्रयोग गर्ने विधि जाने ? ❖ फाइदाहरू जाने । ❖ सङ्कलन गर्न सके ? 	२ घण्टा	८ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्टेशनरी, कार्डबोर्ड, स्थानीय, जडिवूटी (असुरो, लसुन, वोभो, वनमारा, खिर्तो, चिराइतो, वकाइनु, निमुवा, वोकेटिम्बुर, रिठो, खुर्सानी, सिमली आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय जलवायुका आधारमा त्मवअजप्लन त्मवतभचर्ष्वि प्रयोग गर्ने ।

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						ल	एच		
ख)	विरुवाको (तरकारी) लागि भोल मल तयार गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भोलमलको परिचय ❖ भोल मलको महत्व/फाइदाहरू ❖ भोल मल तयार गर्ने विधि ❖ तयार भएपछि बालीनालीमा प्रयोग गर्ने विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भोलमलको परिचय, फाइदाहरू, तयार गर्ने विधि, बालीनालीमा प्रयोग गर्ने विधि तथा भोलमल तयार भएको वा नभएको सम्बन्धमा बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सैद्धान्तिक र व्यावहारिक विधि प्रयोग गर्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ के सामग्री तयार गरे नगरेको ? आवश्यक अनुसार सामग्रीलाई टुक्राए नटुक्राएको, पानीको अनुपात मिलाए नमिलाएको, बनाउने विधि, तयार हुने लक्षण र बालीनाली एवम् प्रयोग हुने विधि भन्न सक्नेछन् । 	२ घण्टा	८ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय हरियो मलमा प्रयोग हुने वनस्पतिहरू (जस्तै असुरो, वकाइनो, खिरो, दैँचा तथा स्टेशनरी आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय स्रोत र साधनको आधारमा ।

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						ल	ए		
ग)	हरियोमल तयार गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हरियो मलको परिचय ❖ हरियो मलको महत्व तथा फाइदाहरू ❖ हरियो मल प्रयोग हुने वनस्पतिहरू ❖ हरियो मल तयार गर्ने विधिहरू ❖ हरियो मल बालीनालीमा प्रयोग गर्ने विधिहरू ❖ तयार भएको पहिचानहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हरियो मलको परिचय, महत्व, फाइदाहरू, प्रयोग हुने वनस्पतिहरू, तयार गर्ने विधिहरू र तयार भएको पहिचानहरू बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन, ❖ छलफल, ❖ लेक्चर, ❖ प्रश्नावली, ❖ समूह कार्य, ❖ प्रयोगात्मक ❖ अभ्यास आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हरियो मलको परिचय, महत्व, फाइदा, तयार गर्ने विधि, प्रयोगमा आउने वनस्पति भएको लक्षण, प्रयोग गरिने वनस्पतिहरू भन्न सक्नेछन् । 	२ घण्टा	८ घण्टा (एक हप्ता)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्टेशनरी, साइनबोर्ड, स्थानीय जडिवृटी, असुरो, लसुन, बकाईनो, रिठो, सिम्ली आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय स्रोत र साधनको आधारमा

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						ल	एच		
घ)	कम्पोष्ट पीट तयार गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कम्पोष्ट मलको परिचय ❖ कम्पोष्ट मलको महत्व/ फाइदाहरू ❖ खाडलको तयारी ❖ चाहिने सामग्री सङ्कलन जानकारी ❖ जोटोनको परिचय ❖ खाल्डो पुर्ने विधि र व्यवस्थापन ❖ तयार भएका लक्षणहरू ❖ कम्पोष्ट मल प्रयोग गर्न सक्ने वालीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कम्पोष्ट मलको परिचय, महत्व, फाइदा, प्रयोग हुने वालीहरू, तयार गर्ने विधि र प्रयोग हुने वनस्पति भन्न । ❖ जोटोनको परिचय, खाल्डो पुर्ने विधि तथा व्यवस्थापन विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ समूह कार्य ❖ फिल्डमा प्रयोगात्मक अभ्यास आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय, महत्व, फाइदा, प्रयोग हुने वालीहरू, जोटोन, तयार भएका लक्षण खाल्डो तथा व्यवस्थापन विधि भन्न सक्नेछन् । 	१ घण्टा	४ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्वन, नाइट्रोजन पाइने वनस्पतिहरू र स्टेशनरी आइटम 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल समूह कार्य फिल्डमा प्रयोगात्मक अभ्यास आदि ।

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप-शीर्षक	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
					ल	एच		
ड)	माटोको उर्वरापना कायम राख्ने	<ul style="list-style-type: none"> ❖ माटोको परिचय ❖ माटोको महत्व ❖ माटोको किसिम/माटोको तह ❖ प्राङ्गारिक मलको प्रयोग ❖ गोठेमलको प्रयोग ❖ हरियो मलको प्रयोग ❖ माटोको नमुना सङ्कलन ❖ माटोको परीक्षण ❖ अम्लिय माटोको परीक्षण ❖ क्षरियमाटोको परीक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ प्रवचन ❖ समूह गृहकार्य ❖ फिल्ड कार्य ❖ लेक्चर ❖ छलफल ❖ प्रश्नावली ❖ समूह कार्य आदि ❖ छलफल ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नावली ❖ फिल्ड अवलोकन आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विभिन्न किसिमका माटो- चिन्ने, मलिलो/रुखो छुट्याउन लगाउने ❖ मलहरू बारे थाहा पाउन मूल्याङ्कन गर्ने ❖ माटोको नमुना सङ्कलन गर्न ❖ परीक्षण कहाँ गराउने ❖ अम्लिय र क्षरिय माटो बारे जानकारी लिने । 	३० मिनेट	३ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्टेशनरी ❖ बोर्ड ❖ सम्भव भए माटोको नमुना ❖ विभिन्न सामान, मलहरूको नमुना स्टेशनरी ❖ स्टेशनरी ❖ क्यर्ष अगर (सम्भव भए) नमुना माटो आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यकता अनुसार त्यउछ परिमार्जन गरी सिकाउन सकिने छ ।

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उप-शीर्षक	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
					तृ	एच		
		<ul style="list-style-type: none"> ❖ उचित मात्रामा मलखादको प्रयोग ❖ भूक्षय नियन्त्रण ❖ कोशेवालीको प्रचलन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ प्रवचन ❖ प्रश्नावली ❖ फिल्ड अवलोकन आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मलखादको आवश्यकता ❖ भूक्षय भनेको के हो ? र नियन्त्रण विधि एवम् कोशे वालीको महत्व बारे कृषकले बुझे नबुझेको मूल्याङ्कन गर्ने 	३० मिनेट	४ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय सामग्री प्रशिक्षण त्ययकिक 	

१६. वोर्डोमिक्सर र वोर्डोपेष्ट

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	सेसन मूल्याङ्कन	समयावधि		आवश्यक सामग्री	कैफियत
						ल	एच		
१	वोर्डोमिक्सर	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोमिक्सर के हो ? ❖ वोर्डोमिक्सरबाट के फाइदा छ ? ❖ कुन कुन वाली विरुवामा प्रयोग गरिन्छ । ❖ बनाउने विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोमिक्सरको परिचय भन्न, फाइदा छुट्याउन, प्रयोग गर्ने ❖ वोटविरुवा र बनाउने विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ छलफल ❖ प्रवचन ❖ समूह गृहकार्य ❖ फिल्ड कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोमिक्सरको परिचय, फाइदा र प्रयोग विधि भन्न सके नसकेको मूल्याङ्कन गर्ने । 	३०	२	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निलोतुथो १ के.जी. ❖ ताजा चून २ के.जी. ❖ पानी २५० लिटर (५२ पाथी) ❖ तीनवटा प्लाष्टिक वा माटोको भाँडाहरू कति बनाउने त्यस अनुसार फरक पर्ने छ । 	
२	वोर्डोपेष्ट	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोपेष्टको परिचय ❖ वोर्डोपेष्टबाट हुने फाइदाहरू ❖ प्रयोग गरिने वालीहरू ❖ बनाउने विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोपेष्टको परिचय, फाइदाहरू, प्रयोग गरिने वालीहरू र बनाउने विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लेक्चर ❖ छलफल ❖ प्रश्नावली ❖ समूह कार्य आदि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वोर्डोपेष्टको परिचय, फाइदा, प्रयोग गरिने वालीहरू र बनाउने विधि बताउन सके नसकेको मूल्याङ्कन गर्ने । 	३०	२	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निलोतुथो १ के.जी. ❖ चूना २ के.जी. ❖ उमालेको आलसको तेल ३ लिटर ❖ फलामको तावा १ गोटा ❖ प्लाष्टिकको भाडा १ गोटा 	

१७. समूह परिचालन

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	समूहको परिचय, महत्त्व, उद्देश्य र आवश्यकता	<ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचय ❖ महत्त्व ❖ उद्देश्य ❖ आवश्यकता ❖ नेपालमा समूहको अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नेपालमा समूहको अवस्था, फाइदा र आवश्यकता बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क
२	समूह गठन प्रक्रिया	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गठन ❖ प्रक्रिया 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जि.कृ.वि.काले अपनाउने समूह गठन प्रक्रिया भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समूह छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र
३	समूह हितकोष सङ्कलन एवम् कोष परिचालन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हितकोषको आवश्यकता ❖ सङ्कलन प्रक्रिया ❖ परिचालन प्रक्रिया 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूहमा हितकोष सङ्कलन गरी सञ्चालन गर्न सक्षम हुनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क

१८. फार्म व्यवस्थापन

क्र.सं.	मुख्य शीर्षक	उपशीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समयावधि		शैक्षिक सामग्री
					सैद्धान्तिक	व्यावहारिक	
१	आवश्यकता पहिचान	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यकता के हो ? ❖ यसको महत्त्व ❖ आवश्यकता पहिचान विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आफ्नो क्षेत्रको आवश्यकताको महत्त्व र आवश्यकता सङ्कलन गर्ने विधि भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह ❖ छलफल ❖ प्रवचन 	१:३० घण्टा	-	कार्यपत्र
२	फार्म रेकर्ड राख्ने	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फार्म रेकर्डको महत्त्व ❖ आधारभूत तथ्याङ्क सङ्कलन ❖ वाली चक्र ❖ समस्या र समाधानका लागि गरिएका प्रयास ❖ दैनिकी कार्यको रेकर्ड 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आफूले गरेको र भईरहेको फार्मको रेकर्डको महत्त्व र फार्म रेकर्ड राख्ने विधि बताउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह ❖ छलफल ❖ प्रवचन 	१:३० घण्टा	-	फार्म रेकर्ड राख्ने फर्मेट
३	तथ्याङ्क विश्लेषण	<ul style="list-style-type: none"> ❖ तथ्याङ्क विश्लेषणको महत्त्व ❖ तथ्याङ्क विश्लेषण विधि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्राप्त तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गरी सिजनको लागि फार्म योजना बनाउन तरिका भन्न सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समूह ❖ छलफल ❖ प्रवचन 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र ❖ तथ्याङ्क
४	सुधारिएको फार्म योजना र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सिजनवाइज र प्लटवाइज योजना बनाउने ❖ योजना अनुसार कार्यान्वयन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आगामी वर्ष/सिजनको लागि प्रत्येक प्लटमा सुधारिएको योजना बनाउन सक्नेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवचन ❖ समूह ❖ छलफल 	१:३० घण्टा	-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यपत्र

